

SPEURTOCHT DOOR HET CARBOON

door

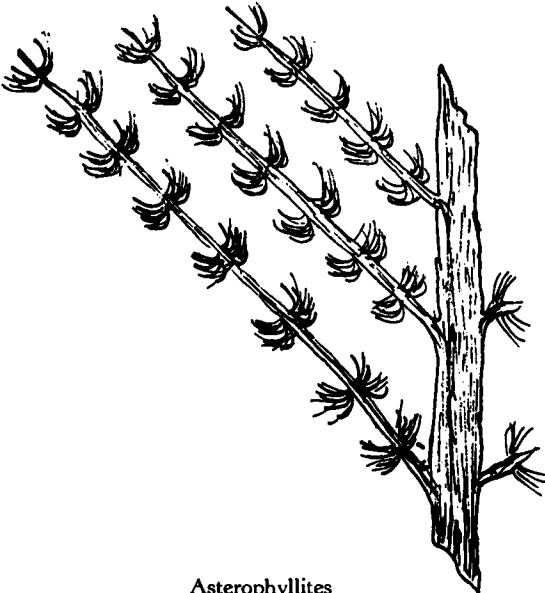
K. C. ROOS

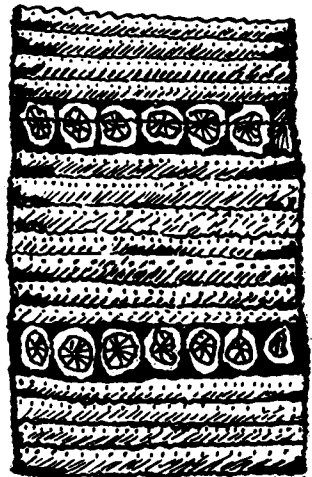
Neuropteris

Cyclopteris

Asterophyllites

Calamites $\frac{1}{2}$

Ik wil trachten U iets te vertellen over een formatie die niet zo erg bekend is bij onze keienzoekers: n.l. het Carboon. Dit is het gesteente waartussen de kolenlagen zijn gelegen. Uit hoofde van mijn beroep kom ik dagelijks met het Carboon in aanraking en ik bezit dan ook een aardige verzameling uit die lang vervlogen tijd. Daalt U in gedachten eens mee af in de Stm. Emma. Onze weg gaat 546 m onder de grond naar laag 8 pijler D.

Aan de ene kant bevindt zich de koollaag die ontgonnen wordt, maar om fossielen te verkrijgen moeten we aan de tegenovergestelde kant zijn, waar de daktlagen zijn ingestort. We nemen een stuk leisteen en geven er een tik met de hamer op. Op het breukvlak zien we een varentje, zo scherp afgetekend of het een foto is. De zaadvarens lijken, wat hun bladeren betreft precies

op varens, met dit verschil dat zij zich niet door sporen voortplanten. Voor het eerst zijn hier zaden aanwezig. Door velen worden zij daarom tot de naaktzadigen gerekend. Een verschijnsel dat eveneens kenmerkend is voor de zaadplanten, is dat de stengels een diktegroei vertonen. Dit werd in 1904 voor het eerst ontdekt bij *Neuropteris*. De zaden waren zo groot als een hazelnoot, en zaten aan een steel waaraan ook de blaadjes waren bevestigd. U kunt de toenmalige varens het best vergelijken met de tegenwoordige boomvarens. Zoals U weet is voor de bevruchting der zaden stuifmeel nodig; men heeft deze korrels gevonden. Zij bevonden zich in stuifmeelzakjes en waren prachtig geconserveerd. Dat de zaadvarens eenvoudiger van bouw zijn dan de zaadplanten, blijkt duidelijk uit een feit dat bij het geslacht „*Lyginopteris*” ontdekt is. Hier vormen de zaden en stuifmeelzakjes zich op vertakkingen der bladeren.

In het schijnsel van onze lamp zien we iets, dat op een rietstengel lijkt. Men noemt dit fossiel „*Calamites*”, of populair „paardestaart”. Hierover valt veel te vertellen. De soorten die we nu nog kennen, vindt U langs de sloten. Bekijkt U zo'n plantje eens goed; het heeft eigenaardig gelede stengels met de kransen van kleine blaadjes die aan de voet tot een cylinder zijn vergroeid. De sporezakjes liggen aan de onderzijde van zeshoekige schildjes.

De paardestaarten uit het Carboon noemde ik elders Calamieten, omdat het belangrijkste geslacht *Calamites* heet. Deze naam is niet helemaal juist, daar „*Calamus*” riet betekent, en deze fossielen er op het eerste gezicht alleen maar wat op lijken. Wat bij deze planten direct opvalt is hun enorme grootte. Zij werden 10 m en meer hoog en groeiden kaarsrecht. De stam en de takken waren hol en werden later opgevuld met klei of zand, dat later ging verstenen en ons nu de mooie fossielen levert. Wat ik van de recente paardestaarten vertelde, zien we ook bij de fossiele Calamieten; daar zaten ook de smalle bladeren in kransen aan de takken. Zodat we gevoeglijk de planten van nu als kleinkinderen van de reusachtige paardestaarten uit het Carboon kunnen beschouwen, die zelf al gauw na deze periode uitstierven. Ik heb getracht U iets te vertellen over de enorme rijkdom aan fossielen die in het Carboon te vinden zijn; het moet slechts bij trachten blijven, want hierover zijn boekdelen te schrijven. Zijn er onder onze verzamelaars liefhebbers voor een Carboonfossiel, schrijft U dan naar mijn adres: Wolfshoofdplein 49, Hoensbroek (Limburg).

HOE TONEN WIJ ONZE COLLECTIE?

door

C. A. VAN MALSSSEN

Uit gesprekken met verzamelaars bleek mij, dat men nog wel eens moeilijkheden heeft met een collectie op een voor anderen aantrekkelijke wijze te laten zien. Wat moet je tonen en wat moet je er over vertellen? Vooral als het leken betreft, die op bezoek komen, is het wel eens moeilijk om contact te krijgen. In zekere zin moet hun interesse alsnog of verder gewekt worden. Dit bracht me op de idee enkele gedachten hierover naar voren te brengen.